

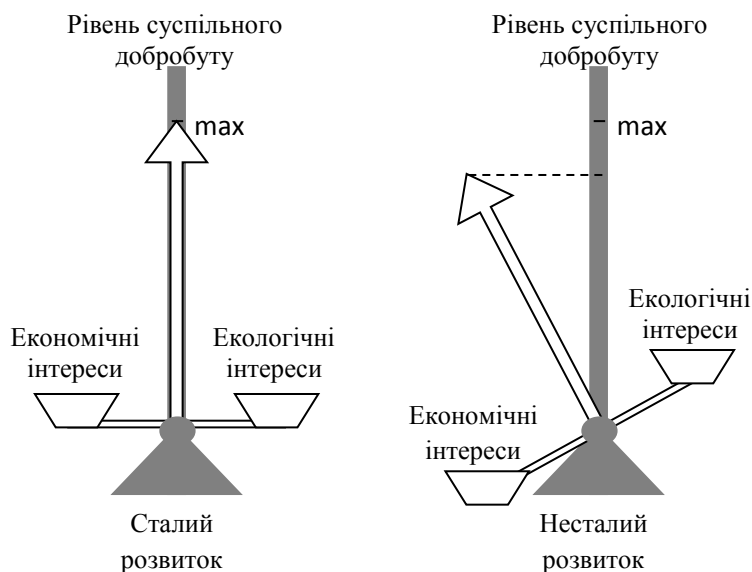
*С.М. Телешевська, аспірант, О.О. Дегтярєва, к.е.н., доц.  
Одеський державний економічний університет*

У теперішній час людство стоїть на порозі нового всесвітньо-історичного процесу розвитку цивілізації. Всесвітній саміт зі сталого розвитку, що відбувся у вересні 2002 року в Йоханнесбурзі, в якому прийняли участь 191 країна світу, оголосив перехід до сталого майбутнього. Перехід до сталого розвитку передбачає реалізацію головної цілі людства – досягнення добробуту та збереження біосфери.

Під сталим розвитком розуміють таку модель соціально-економічного розвитку, при якій досягається задоволення життєвих потреб нинішнього покоління людей без того, щоб майбутні покоління були позбавлені такої можливості через вичерпання природних ресурсів і деградацію навколишнього середовища. Саме це поняття стало основою визначення, представленого на конференції ООН по навколишньому середовищу та розвитку в Ріо-де-Жанейро (Бразилія) 1992 року [1, с. 70].

Концепція сталого розвитку з'явилася в результаті об'єднання трьох основних точок зору: економічної, соціальної та екологічної. Тому здебільшого сталий розвиток розглядають як поняття, основними складовими якого є економічна, соціальна та екологічна компоненти.

Так, С.В. Мартиновим при аналізі складових системи сталого розвитку визначена модель



взаємозв'язку складових сталого розвитку (рис. 1.), де головними компонентами являються економічні та екологічні інтереси. При порушенні рівноваги між вказаними компонентами в сторону економічних інтересів, стрілочка, що показує рівень суспільного добробуту відхиляється в сторону [2].

Сталий розвиток – складна категорія, що включає крім перелічених трьох складових, ще три, не менш важливі – правову, політичну, духовну, оскільки без нормативно-правового регулювання процесом сталого розвитку, без політичних програм та спрямувань, без свідомого сприйняття дійсності не стає неможливим і сам сталий розвиток.

Сталий розвиток можна зобразити у вигляді молекули з шістьма рівнозначними ланцюжками, між якими спостерігається тісний взаємозв'язок (рис. 2). Якщо один із компонентів розвиватиметься не правильно, відбуватиметься перекид в ту чи іншу сторону, таким чином порушуватиметься баланс між складовими та перед системою ставатиме загроза переходу із стану сталого розвитку у стан несталого розвитку.

Розглянемо детально кожен із названих складових.

Під економічною складовою розуміється оптимальне використання природних ресурсів і використання екологічних технологій, включаючи видобуток і переробку сировини, створення екологічно прийнятної продукції, мінімізацію, переробку і знищення відходів.

Соціальна складова сталого розвитку орієнтована на людину і спрямована на збереження стабільності соціальних і культурних систем, у тому числі, на скорочення числа руйнівних конфліктів між людьми. Важливим аспектом цього підходу є справедливий розподіл благ. Бажано також збереження культурного капіталу і різноманіття в глобальних масштабах [3].

Духовна складова представлена рівнем свідомості людини, рівнем організації знаннями.

Рис. 1. Модель взаємозв'язку складових сталого розвитку [2].

Екологічна складова повинна забезпечувати цілісність біологічних і фізичних природних систем. Особливе значення має життєздатність екосистем, від яких залежить глобальна стабільність усієї

біосфери. Основна увага приділяється збереженню здібностей до самовідновлення і динамічної адаптації таких систем до змін, а не збереження їх в деякому "ідеальному" статичному стані. Деградація природних ресурсів, забруднення довкілля і втрата біологічної різноманітності скорочують здатність екологічних систем до самовідновлення.

Політична складова представлена мистецтвом управління суб'єктами сталого розвитку. Правова складова є альтернативою хаотичного розвитку та функціонування підприємств, організацій, міст, держави, що передбачає розроблення та дотримання певних визначених загальнообов'язкових норм, правил поведінки.

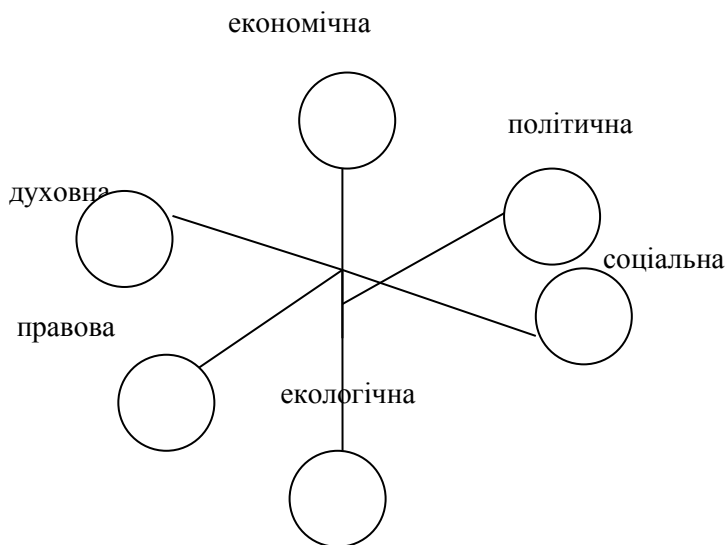


Рис. 2. Складові сталого розвитку  
Джерело: розроблено авторами.

Системне узгодження та збалансування шести складових сталого розвитку — завдання величезної складності.

У наслідку порушень балансу між даними складовими виникає загроза збитку, який наноситься або може бути нанесений в майбутньому людині, суспільству і природному середовищу. Зневага компонентами сталого розвитку дуже небезпечна і може привести країну, планету до непоправних наслідків. Ігнорування процесами сталого розвитку згубно впливає як на життєздатність людини, суспільства, ефективність функціонування підприємства, так і на стан природного довкілля, економічну ситуацію в регіоні, місті, країні.

#### СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Программа действий. Повестка дня на 21 век и другие документы конференции в Рио-де-Жанейро в популярном изложении. — Женева: Центр «За наше общее будущее», 1993. — 70 с.
2. Мартинов С. В. Забезпечення сталого розвитку аграрного сектору регіону : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.07.02 / С. В. Мартинов. — 2005. — 22 с.
3. Социально-экономический потенциал устойчивого развития: Учебник/ под. ред. Проф. Л.Г. Мельника (Украина) и проф. Л. Хенса (Бельгия). -2-е изд., стер. — Сумы: ИТД «Университетская книга», 2008.- 1120с.